

DJELA JOZE KLJAKOVIĆA U RIMU- Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima

LC
LIKOVNI CENTAR
GRADA ZAGREBA

MEMORIJALNA ZBIRKA
KLJAKOVIĆ

Pontificio Collegio Croato
di san Girolamo
Via Tomacelli 132, Roma

Samostalna zbirka Memorijalna zbirka Jozo Kljaković

DJELA JOZE KLJAKOVIĆA U RIMU-
Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima

studen 2024.

Zagreb / Rim

Umjetnički doprinos Joze Kljakovića u Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima

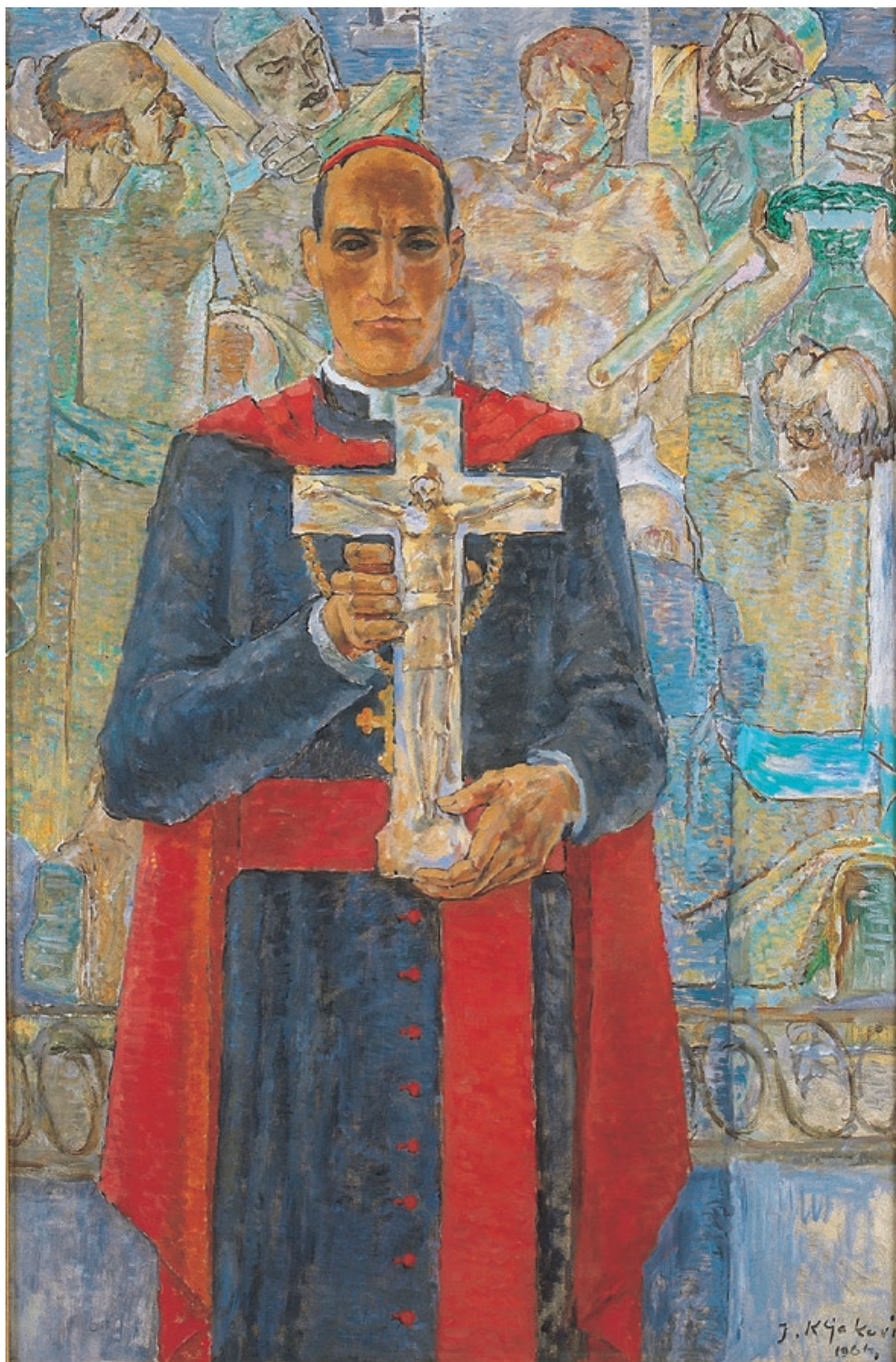
U Kljakovićevu opusu su prevladavale sakralne teme uz povijesne, mitološke, nostalgične i svjetovne. Ljubav prema povijesti i religiji usadio mu je od malih nogu don Frano Bulić, Kljakovićev uzor, mentor i prijatelj. Jozo Kljaković je tijekom života bio usko vezan uz religiju, pa je tako pronašao i stalno utočište u Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu. S toga ne čudi što je slikarski prikazao važne crkvene dostojanstvenike, biblijske prizore i kršćanske običaje. Fasciniran povijesnim zbivanjima na hrvatskom tlu, Kljaković izrađuje brojne crteže, skice, freske i mozaike poput *Pokrštavanje Hrvata*, *Krist knez mira*, *sedam hrvatskih glavara polaže zavjet o nenapadanju* i *Krunjenje hrvatskoga kralja Zvonimira*. Mozaici koje je Kljaković izradio u Rimu nalaze se na sjevernom pročelju zgrade Zavoda, gledano s Trga cara Augusta. Jozo Kljaković je počeo izrađivati prvi mozaik 1944. godine na poziv rektora Jurja Magjerca. Izrada mozaika i njegovo postavljanje u središnji prostor na pročelju Zavoda trajali su nešto više od dva mjeseca. S obzirom na tešku materijalnu situaciju u kojoj se nalazio Zavod u poratno doba, izrada mozaika se odužila, tako da 1961. godine Kljaković daje izraditi još dva pokrajnja mozaika (*Pokrštenje Hrvata* i *Krunjenje Zvonimira*), a za njih je priredio nekoliko slika koje se danas čuvaju u Zavodu kao što su *Posljednja večera*, *Kristovo uskrsnuće* i *Razapinjanje*. Uz mozaike Kljaković slika i ulja na platnu; *Lazarovo uskrsnuće*, *Isus tjera trgovce iz hrama* i *Kardinal Alojzije Stepinac* (1944-1961), čime zaokružuje svoj umjetnički doprinos Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima. Navedene slike se čuvaju u Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima i dijelom su njegova fundusa. Zanimljiva je činjenica da se crteži od većine ulja na platnu iz Zavoda nalaze u fundusu Memorijalne zbirke Jozo Kljaković u Zagrebu poput crteža za sliku *Kardinal Alojzije Stepinac*, *Razapinjanje*, *Isusovo uskrsnuće* i *Lazarovo uskrsnuće*.

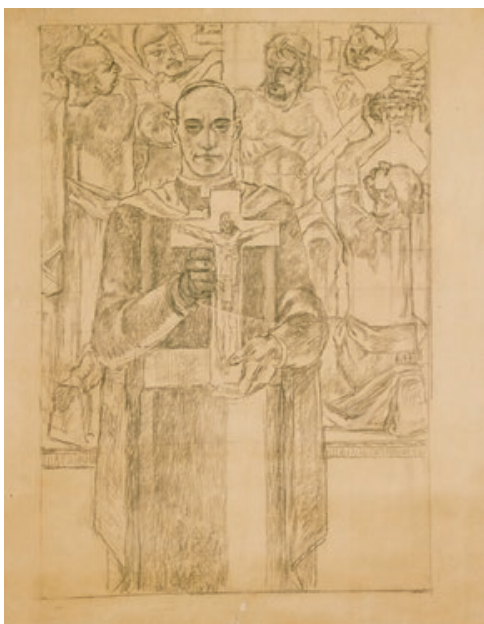
Jozo Kljaković, *Posljednja večera/Ultima cena*, 20.st.(1944), ulje na platnu, nalazi se na zidu u blagavaonici Zavoda sv. Jeronima. Nezaobilazna tema i prikaz *Posljednje večere*, prikazuje Krista i dvanaest apostola kako sjede za masivnim drvenim stolom. Likovi su monumentalni i pokrenuti u gestama. Ispred stola uspravni je lik Jude, pogleda usmjerenog prema Kristu. Slika odiše dinamikom i energičnog je poteza kistom.

Crtež Joze Kljakovića koji se nalazi u fundusu Memorijalne zbirke Jozo Kljaković u Zagrebu, Posljednja večera nastao je kao predložak za fresku u crkvi sv. Martina u Vranjicu 1927. godine. Olovkom na papiru Kljaković je prikazao Krista i dvanaest apostola kako sjede za masivnim drvenim stolom. Ispred stola uspravni je lik Jude, pogleda usmjerenog prema promatraču.

Jozo Kljaković, *Kardinal Alojzije Stepinac/Cardinale Alojzije Stepinac*, 20.st.(1964), ulje na platnu, nalazi se na zidu Tv sale u Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima. Slika prikazuje portret Kardinala Stepinca nastalog prema sjećanju Joze Kljakovića. Kardinal Stepinac prikazan je kako uspravno stoji usmjerenog pogleda prema promatraču držeći u rukama poveće zlatno raspelo. U pozadini Kardinala Stepinca koji se nalazi u središtu kompozicije, Kljaković je prikazao mnogobrojne ljudske siluete oko Isusa mučenika kojeg bičuju. Slika ostavlja snažan dojam na promatrača koji još više potiče odabir palete intenzivnijih boja.

Crtež Joze Kljakovića, skica za sliku *Kardinal Alojzije Stepinac i Bičevanje*, nalazi se u fundusu Memorijalne zbirke Jozo Kljaković, izrađen u tehnici olovka na papiru i ugljen, Inv.broj:070. U uokvirenoj kompoziciji crteža u prednjem planu je centralni lik Kardinala Stepinca koji s obje ruke drži raspelo. Iza njega, u gornjem dijelu kompozicije prikazana je scena Kristova bičevanja.

Jozo Kljaković, *Razapinjanje/Crocifissione*, 20.st.(1947), ulje na platnu, nalazi se na zidu Tv sale u Papinskom zavodu sv. Jeronima. Slika prikazuje scenu razapinjanja Isusa Krista. Centralnu os kompozicije čini pantibulum(uspravna greda) križa na kojem je pribijen jedan od razbojnika, okrenut leđima. Dijagonalno iza njega na zemlji je položen križ s Isusom, dok ga mučitelji drže i pribijaju čavle kroz stopala. Pozadina je gusto ispunjena mnoštvom likova.

Crtež pod nazivom *Pribijanje na križ*, skica je za sliku koja se nalazi u Papinskom zavodu sv. Jeronima. Crtež je izrađen u tehnici olovka na papiru i kreda (151x161 cm), Inv.br: 041.

Mozaici Joze Kljakovića u Zavodu sv. Jeronima nalaze se na sjevernom pročelju. Kljaković je dao izraditi tri mozaika koji prikazuju *Pokrštavanje Hrvata*, *Krist knez mira*, *sedam hrvatskih glavara polaže zavjet o nenapadanju* i *Krunjenje hrvatskoga kralja Zvonimira*.

Jozo Kljaković, *Lazarovo uskrснуće/Risurrezione di Lazzaro*, 20.st.(1960), ulje na platnu, nalazi se u sakristiji Hrvatske crkve sv. Jeronima. Centar ove pokrenute kompozicije predstavljaju likovi Lazara i Isusa. U sredini kompozicije prikazana je grobnica Lazareva iz čijih uskih i visokih vratiju izlazi oživljeni Lazar, markantnih crta lica i kukasta nosa. Lazar je obavijen bijelim povojima mumije. Ispred njega u dramatičnom i dijagonalnom pokretu prikazan visok i snažan lik Isusa, odjeven u bijelu dugačku halju, s prebačenom maslinasto-smeđom draperijom. Isus ima snažno i energično lice, a obje ruke uzdignuo je iznad glave u dramatičnoj gesti oživljavanja. S lijeve strane Lazareve grobnice prikazana su dva mišićava muška lika odjevena u dugačke bijelkaste halje, koji podržavaju tešku kamenu ploču, odvaljenu od ulaza u grobnicu.

S desne strane od Isusa kleče dvije žene (Marija i Marta) koje su odjevene u stiliziranu nošnju, nalik na narodnu seljačku nošnju dalmatinske Zagore: nabrane široke bijele suknje, široki rukavi, te uski prslučić bez rukava u crvenkasto-zagastim tonovima. Glave su im usko obavijene bijelkastim velima. U pozadini se vidi arhitektura grada, stojeći muški likovi sijede kose i dugih sijedih brada, odjeveni u dugačke bijele halje sa žutim i crvenim širokim pojasevima u struku.

Slika Joze Kljakovića pod nazivom *Uskrснуće Lazara*(1942), ulje na platnu, 140x132cm, Inv. broj:002, nalazi se u fundusu Memorijalne zbirke Jozo Kljaković i prikazuje identičan motiv, kao slika u fundusu Papinskog hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu.

Jozo Kljaković, *Isusovo uskrsnuće/Risurrezione di Gesu*, 20.st.(1945), ulje na platnu, nalazi se u sakristiji Hrvatske crkve sv. Jeronima. Slika prikazuje Isusa kako izlazi iz grobnice, obavijen plaštem dok se ispod njegovih nogu u sablazni ruše Rimljani. S lijeve strane kompozicije u pomoć Isusu prilazi anđeo koji desnom rukom odmiče kameni blok kako bi omogućio slobodan prolaz uskrsnulom Kristu.

Detalj skice za ovu sliku koji prikazuje uskrsnuće Krista nalazi se u Memorijalnoj zbirci Jozo Kljaković, izrađen u tehnici olovka na papiru, 79,2x59,8 cm, Inv.broj:074.

Crtež prikazuje uskrsnulog Krista kako uzdignute lijeve noge i raširenih ruku korača prema vječnosti. U pozadini crteža Kljaković je vješom igrom sjena prikazao auru i plašt koji svijetli i na taj način ističe siluetu Isusa koji postaje besmrtni.

Jozo Kljaković, *Isus tjera trgovce iz hrama/Gesu scaccia i mercanti dal tempio*, 20.st.(1963), nalazi se na zidu Tv sale u Zavodu sv. Jeronima. Slika prikazuje u centralnoj osi Isusa kako uzdignute desne ruke i lijeve noge vrlo energično i oštrog pogleda tjera trgovce iz hrama. Oko siluete Isusa prikazana su tijela trgovaca različitih položaja i pokreta kako se sklanjaju i bježe. U pozadini kompozicije Kljaković je prikazao pastira koji tjera ovce i stoku te mnoštvo likova u tom trenutku ispred hrama.

Jozo Kljaković, *Krist knez mira, sedam hrvatskih glavara polaže zavjet o nenapadanju/Cristo principe della pace, i sete capi dei Croati rinuncano alla guerra di aggressione*, 20.st., nalazi se na sjevernom pročelju Papinskog hrvatskog zavoda sv. Jeronima. „Centralni mozaik predstavlja Spasitelja kao Kneza Mira, pred kojim stoji Sv. Petar, a kleče Papa Sv. Agaton i Hrvati, koje sam predstavio sa petero braće i dvije sestre, a kojima Porfirogenet također govori o spomenutom djelu. Cijela slika predstavlja historijsku činjenicu iz godine 680, kad su naši predjeli Hrvati sklopili pakt o nenapadanju na svoje mirne susjede sa Papom Agatonom“ (Kljaković).

Središnji mozaik prikazuje Krista-Kneza mira na kojem sjedi Krist s podignutom desnom rukom u znak blagoslova, dok u lijevoj ruci drži palminu granu, simbol mira.

Latinski natpisi, NOBISCUM DEVS, PRINCEPS PACIS, smješteni su u vodoravnoj liniji s idejom slike DEVS PACIS, Bog mira.

Jozo Kljaković, *Pokrštavanje Hrvata/Battesimo del principe croato Porga(Borna), Battesimo dei corati*, 20 st., mozaik se nalazi na sjevernom pročelju Papinskog hrvatskog zavoda sv. Jeronima. Prvi ili lijevi mozaik predstavlja pokrštaivanje Hrvata za vrijeme njihovog kneza Borne(642 godine). U gornjem dijelu mozaika se nalazi natpis u dva reda: HERACLIVS-IMPERATOR-SACERDOTIBVS ROMA-ACCERSITIS-CROATOS-BAPTIZAVIT

Jozo Kljaković, *Krunjenje hrvatskoga kralja Zvonimira/Incoronazione del re croato Demetrio Zvonimir*, 20.st., mozaik se nalazi na sjevernom pročelju Papinskog hrvatskog zavoda sv. Jeronima. Treći ili desni mozaik prikazuje krunjenje kralja Zvonimira. Sva tri sižeja povezana su s kršćanstvom i hrvatskom povijesti. Glavni motiv mozaika u stvari prikazuje želju za mirom. Na pokrajnjem ili desnom mozaiku nalazi se natpis u tri reda: DEMETRIVS-SVINIMIRVS-CROATIAE-ET-DAL

MATIAE-DVX-A-GREGORIO-VII-P-M-REGALI

TITVLO-AVCTVS

Jozo Kljaković- (1889. Solin-1969. Zagreb)

Jozo Kljaković hrvatski je slikar rođen u Solinu 10. ožujka 1889. godine. Pučku školu završio je u Solinu, a Realnu gimnaziju u Splitu, gradu u kojem je slikarski zanat učio u ateljeu Emanuela Vidovića. Slikarsku izobrazbu nastavlja kod Franje Pavačića u Zagrebu, a potom upisuje Akademiju likovnih umjetnosti u Pragu (kod Vlahe Bukovca, 1908. godine). Prva skupna izložba održana mu je u Zagrebu 1910. godine, s grupom Medulić, a zatim je 1911. godine, na Međunarodnoj izložbi u

Rimu, izlagao zajedno s Meštrovićem. Nakon Praga odlazi na Istituto delle belle arti u Rimu, te kod Ferdinanda Hodlera u Ženevu gdje provodi tri godine (1917-1920). Nakon Ženeve, 1920. godine Kljaković nastavlja studij fresko slikarstva kod Marcela Lenoira na Académie Ranson u Parizu. U razdoblju koje je proveo u Zagrebu, Jozo Kljaković je od 1923. stvorio dva značajna ciklusa u fresko tehnici – ciklus sakralnih tema za crkvu sv. Marka i ciklus profane tematike za interijer Slavonske banke. Dvadesete i tridesete godine prošloga stoljeća Kljakovićeve su izuzetno „plodne“ godine u likovnom stvaralaštvu. Osim ciklusa sakralnih tema i fresko slika koje je oslikao u Zagrebu, Kljaković izrađuje scenografije za dvije opere (Dubrovački diptihon i Dubravka), te postaje profesor na Kraljevskoj akademiji za umjetnost i umjetni obrt. Na Međunarodnoj izložbi dekorativne umjetnosti u Parizu, Kljaković osvaja Grand prix za freske i vitraj na pročelju Paviljona Kraljevine Jugoslavije.

Aktivnim sudjelovanjem u likovnom stvaralaštvu i nastojanjem da unaprijedi likovni život 1938. godine postaje glavni kustos Moderne galerije u Zagrebu. U jeku ratnih zbivanja koja su se odrazila i na Kljakovićev život, 1943. godine odlazi u Italiju jer je slika *Bičevanje* uvrštena u hrvatsku selekciju za XXIII. Venecijanski Bijenale. Nakon Bijenala u Veneciji, Kljaković odlazi u Rim gdje boravi u Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima. Na poziv rektora Jurja Magjerca, Kljaković 1944. godine započinje rad na prvom mozaiku na Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima. Njegova povezanost s Rimom i Zavodom svetog Jeronima bila je vrlo snažna, bilo da se dopisivao s rektorom Jurjom Magjercem ili da je u Zavod dolazio povremeno ili ostajao duže vrijeme. Do 1961. godine Kljaković daje izraditi još dva pokrajnja mozaika (Pokrštenje Hrvata i Krunjenje Zvonimira). Umjetnički doprinos Joze Kljakovića nastajao je tijekom dužeg vremenskog perioda i nesumnjivo predstavlja velik obol Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima, no također otkriva i tešku situaciju u svijetu nakon Drugog svjetskog rata koja se odrazila kako na Rim tako i na život Joze Kljakovića. U Rimu boravi do 1968. godine kada se nakon 25 godina vraća u Zagreb na nagovor obitelji. Unatoč svemu, Jozo Kljaković stvarao je i radio, svjestan važnosti Zavoda za hrvatski narod, želeći u njemu ostaviti svoj trag i vrijedna ostvarenja za buduće generacije. Da je tome tako govore Kljakovićeva umjetnička djela i mozaici koji krase pročelje Papinskog hrvatskog zavoda svetog Jeronima.

Jozo Kljaković umire 1. listopada 1969. godine u Zagrebu.

IMPRESUM

Nakladnik:

Samostalna zbirka Memorijalna zbirka Jozo Kljaković

Centar za likovni odgoj Grada Zagreba

Rokov perivoj 4, 10 000 Zagreb

Voditeljica: Lidija Fištrek

www.mzk.czlogz.hr

01/4824856

mz.jozo.kljakovic@czlogz.hr

Za nakladnika: Nikša Lalin

Urednica: Lidija Fištrek

Tekstovi: Lidija Fištrek

Fotografije: Iz arhive Papinskog hrvatskog zavoda svetog Jeronima i iz fundusa Memorijalne zbirke Jozo Kljaković

Organizacija tiska: Tiskara Hlad

Dizajn i grafičko oblikovanje: Krešimir Glogolja

Lektor: Andrea Rožić

2. neizmijenjeno izdanje

Naklada: 100 kom

Zahvaljujemo se na pomoći u realizaciji programa i naklade Gradskom uredu za kulturu, međugradsku i međunarodnu suradnju i civilno društvo, Ministarstvu kulture i medija RH i Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima

ISBN: 978-953-95685-9-5 Centar za likovni odgoj Grada Zagreb

**Pontificio Collegio Croato
di san Girolamo
Via Tomacelli 132, Roma**

LC
LIKOVNI CENTAR
GRADA ZAGREBA

MEMORIJALNA ZBIRKA
Kljaković

GRAD ZAGREB

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
i medija
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture
and Media

**Pontificio Collegio Croato
di san Girolamo**
Via Tomacelli 132, Roma

Samostalna zbirka
Memorijalna zbirka Jozo Kljaković

